

Sammendrag:

Bilisters atferdstilpasning til innføring av vegbelysning

Resultater fra en før- og etter undersøkelse ved E 18 i Aust-Agder

Det er godt dokumentert at vegbelysning reduserer antall ulykker og risiko i mørke. Det kan likevel tenkes at tiltaket er gjenstand for risikokompensasjon. Problemstillingen er om vegbelysning blir brukt av bilister på andre måter enn til å øke sikkerheten, som ved enten å kjøre fortere og/eller mindre konsentrert og om vegbelysning skaper mer trafikk.

For å teste om vegbelysning er gjenstand for kompensasjon ble det gjennomført en før-etter undersøkelse med kontroll. Forsøksstrekningen var E-18 mellom Lillesand og Vest-Agder grense hvor vegbelysning ble innført 16. desember 1994. Vi benyttet to kontrollstrekninger; samme strekning i dagslys og i tillegg E-18 mellom Grimstad og Lillesand som var uten vegbelysning.

Data er innhentet ved å registrere atferd, og ved bruk av spørreskjema. Fart er målt ved hjelp av radar i kurve og på rett strekning på forsøksstrekningen og i en kurve og på rett strekning på kontrollstrekningen. Fartsmålingene pågikk i ca 3 uker før, og i ca 4 uker etter at vegbelysning ble innført på forsøksstrekningen.

I to dager i førperioden og i to dager i etterperioden ble bilister som kom nord/øst fra på E-18 stoppet rett etter passering av fylkesgrensen til Vest-Agder. De fikk tildelt et spørreskjema som de skulle besvare på stedet. Undersøkelsen pågikk i dagslys og i mørke.

Konsentrasjon er målt både gjennom spørreskjema og gjennom video-registreringer av variasjon i bilistenes sideplassering på en strekning.

Både registreringene av fart og svar på spørreskjema viser at bilistene øker farten mer på forsøksstrekningen i mørke fra før til etter innføring av vegbelysning enn på kontrollstrekningen. Fartsregistreringene tyder på at vegbelysning fører til en fartsøkning på mellom 1% og 5%. Svarene fra spørreskjemaene viser også at bilistene oppgir at de var mindre konsentrert i mørke på strekningen med vegbelysning enn uten vegbelysning. Bilistene svarte også at de generelt kjørte saktere og mer konsentrert i mørke uten vegbelysning enn i mørke med vegbelysning.

Rapporten kan bestilles fra:

Transportøkonomisk institutt, Postboks 6110 Etterstad, 0602 Oslo

Telefon: 22 57 38 00 Telefax: 22 57 02 90

Videomålinger viste at bilistene varierte sideplassering over en rett strekning mer i mørke med vegbelysning enn i mørke uten, noe som indikerer at de konsentrerer seg mindre når det er vegbelysning. Andelen eldre bilister og kvinner i trafikken i mørke økte etter innføring av vegbelysning.

Resultatene peker alle temmelig entydig i retning av at vegbelysning er gjenstand for kompensasjon både gjennom økt fart og gjennom redusert oppmerksomhet. Vegbelysning ser også ut til å generere mer trafikk i mørke. Selv om vegbelysning er gjenstand for kompensasjon, er likevel ikke graden av kompensasjon så stor at den opphever tiltakets effekt på trafikksikkerheten.

Kompensasjon i form av fartsøkning og redusert konsentrasjon som følge av vegbelysning forekommer i liten grad. Dette stemmer med annen forskning som viser at vegbelysning har en klar ulykkesreducerende effekt. Totalt sett fører altså vegbelysning til færre ulykker, bedre framkommelighet ved høyere fart og ved at flere eldre og kvinner kjører i perioder uten dagslys og til mindre anstrengelse ved at førerene slipper å konsentrere seg så mye.